

OBILJEŽJA PONAŠANJA I OBITELJI MALOLJETNIH POČINITELJA NASILNIH I NENASILNIH DELIKATA

MILKO MEJOVŠEK · IRENA CAJNER · MRAOVIĆ · ALEKSANDAR BUĐANOVAČ

primljeno: travanj '97.
prihvaćeno: studeni '97.

Izvorni znanstveni članak
UDK: 376.5
343.9

Niz studija pokazao je da nasilni maloljetni prijestupnici imaju ozbiljne poremećaje u ponašanju i ličnosti i da žive u obiteljima preopterećenim problemima i poremećajima. Cilj ovog istraživanja bio je usporedba obiteljskih obilježja i obilježja ponašanja dva reprezentativna uzorka maloljetnih prijestupnika, od kojih je 605 počinilo nasilne delikte, a 592 nenasilne delikte. Podaci su prikupljeni iz sudskih arhiva pomoću konstruiranog upitnika. Rezultati pokazuju da su varijable ponašanja važnije za objašnjavanje razlika između nasilnih i nenasilnih prijestupnika nego obiteljske varijable. Nasilni prijestupnici čine više kaznenih djela, manifestiraju teže poremećaje u ponašanju, te žive u lošijim obiteljskim uvjetima nego nenasilni prijestupnici. Oni su agresivniji, a odnosi između članova obitelji su u većoj mjeri poremećeni, što se očituje u verbalnoj i fizičkoj agresivnosti. U prostoru obiteljskih varijabli, razlike između uzoraka bile su značajne za varijable negativnih obiteljskih procesa (sociopatologija), a nisu bile značajne za varijable obiteljskog konteksta (struktura i socioekonomski status). Rezultati daju podršku hipotezi o intergeneracijskoj transmisiji nasilja.

ključne riječi: nasilje, maloljetnička delinkvencija, poremećaji u ponašanju, poremećaji u obitelji

UVOD

U svijetu u kojem živimo svjedoci smo raznih oblika nasilja. Nasilje i terorizam u suvremenom svijetu svakodnevna su pojava, s tendencijom daljnjeg porasta. Uzroci nasilnog ponašanja traže se u prirodi čovjeka i u socijalnom okruženju u kojem živi. Još uvijek ne postoji opće prihvaćena teorija agresivnosti koja bi objasnila nasilno ponašanje, odnosno kaznena djela izvršena nasiljem, kao ekstremni oblik agresivnog ponašanja.

Međutim, nitko ne osporava da obitelj u kojoj dijete odrasta ima znatan utjecaj na njegovo ponašanje, a to znači i agresivno i nasilno ponašanje. Pitanje je samo i glede toga postoje nejasnoće i neslaganje, koliki je općenito udio obitelji i posebno kojih aspekata obiteljskog života u genezi agresivnog i nasilnog ponašanja. Među nasilne delikte svrstavaju se oni u kojima je počinitelj primjenom fizičke sile ili prijetnjom prou-

zročio fizičku i/ili psihičku bol i povredu žrtve. U nenasilnim deliktima nema primjene fizičke sile i/ili prijetnje prema žrtvi. Najčešće se radi o protivimovinskim deliktima uz izuzetak razbojstva i razbojničke krađe. Nasilni delikti se općenito smatraju deliktima većeg stupnja društvene opasnosti i sukladno tome, počinitelji nasilnih delikata smatraju se ozbiljnijim prijestupnicima od počinitelja nenasilnih delikata. Nasilni delinkventi započinju rano kriminalnu karijeru najčešće nenasilnim deliktima protiv imovine i veoma su uporni u vršenju kaznenih djela. Usmjerenost samo na nasilne delikte veoma je rijetka. Uz veću frekvenciju delikata povećava se i učestalost nasilnih delikata. U

Dr. sc. Milko Mejovšek redoviti je profesor na Odsjeku za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dr.sc. Aleksandar Buđanovac asistent je na Odsjeku za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Zagrebu. Dr.sc. Irena Cajner-Mraović asistent je na Odsjeku Visoke policijske škole MUP-a.